

18 maj 2009

Till Kulturdepartementet

YTTRANDE

över betänkandet kulturutredningen SOU 2009:16 Grundanalys, Förnyelseprogram samt Kulturpolitikens arkitektur

Vi avser inom SMoK, Sveriges musik- och kulturskoleråd, i detta remissyttrande endast beröra de delar av utredningens förslag som har direkt bäring på vårt verksamhetsområde.

SAMMANFATTNING

Vi samtycker till

- utredningens uppfattning att ett ökat statligt engagemang, i dialog med kommuner och landsting, inom musik- och kulturskoleområdet är av stor vikt.
- portföljmodellen som ett sätt för staten att föra dialog med kommuner, län och regioner.
- synen på kulturens roll i skolan som viktig.
- betydelsen av ett stöd även till amatörkulturen.

Vi vill framhålla en särskiljande åsikt kring

- ansvaret för Skapande skola som vi anser bör ligga på en ledningsgrupp bestående av representanter från såväl Skolverket som Kulturrådet.

Vi vill särskilt framhålla

- att staten bör tillsätta en arbetsgrupp med berörda departement, SKL samt relevanta myndigheter som ges i uppdrag att utreda hur ett statligt utvecklingsarbete på kulturskoleområdet bör utformas.
- att medel måste tillföras portföljmodellen för att den skall kunna bli en utvecklande kraft.
- att en ny myndighet, alternativt en ny struktur, för statens arbete med barn- och ungdomskultur bör skapas.
- att ett rikt kulturliv förutsätter att ALLA barn och ungdomar, både inom skolan och utanför skoltid, får möjlighet att ta del av pedagogisk och konstnärlig verksamhet av god kvalitet.

Statens roll som utvecklare av musik- och kulturskolornas verksamhet

Vi delar inom SMoK utredningens uppfattning att ett ökat statligt engagemang, i dialog med kommuner och landsting, inom musik- och kulturskoleområdet är av stor vikt. Sverige är idag det enda landet inom Norden som inte redan har ett statligt engagemang på kulturskoleområdet.

Detta bör i ett första steg innebära att det statliga ansvaret för kulturskolefrågor definieras. Under vilket departement/vilken myndighet bör ansvaret ligga? Idag hamnar musik- och kulturskolorna någonstans i ”ingenmansland” mellan kultur-, utbildnings- och ungdomspolitik. Musik- och kulturskolorna är, efter den

estetiska undervisningen inom barn- och ungdomsskolan, samhällets i särklass största barn- och ungdomskultursatsning. Som en jämförelse är anslagen för den lika stora som alla statliga bidraget som fördelas via Kulturrådet, ca 1,7 miljarder kronor per år. Trots detta saknas, bortsett från det arbete vi i SMOK kan göra genom tillfälliga projektpengar, ett ordentligt utvecklingsarbete. Vi saknar en fördjupad statistik, vi saknar fortbildningsåtgärder som Lärarlyftet, vi saknar allt kontinuerligt utvecklingsarbete ovanför kommunnivå (Västra Götaland undantaget). SMOK föreslår att en arbetsgrupp bildas med vår organisation och berörda departement, utbildnings- och kulturdepartementet, SKL samt relevanta myndigheter som Ungdomsstyrelsen, som deltagare. Arbetsgruppen föreslås arbeta i tre år och ges i uppdrag att utreda hur en statligt utvecklingsarbete på kulturskoleområdet bör utformas.

Portföljmodellen

Den portföljmodell som skissas i kulturutredningen tror vi kan vara en bra utgångspunkt för det fortsatta arbetet på kulturområdet. För att modellen skall fungera som en utvecklande kraft på kommun- och regionnivå anser vi att den initialt bör tillföras mer medel. När strukturen för förhandlingar inom ramen för portföljmodellen skapas bör det säkerställas att frågor som rör musik- och kulturskolan behandlas i modellen. Dessa samtal bör ske i nära samverkan med

1. Kulturinstitutioner, till exempel länsmusiken, länsteatrar, danskompanier, filmpooler och läns museer med konstinriktning.
2. De regionala kulturkonsulenterna
3. Amatörkulturlivet

I några län/regioner finns en fungerande länsverksamhet inom kulturskoleområdet. I några län sköter exempelvis länsmusiken en regional ungdomskör eller ungdomssymfoniorkester, men oftast utan tydligt uppdrag från huvudmännen. I de flesta län saknas sådan verksamhet helt. Vi anser att om barn- och ungdomskulturområdet skall fungera optimalt, måste de regionala institutionerna få ett tydligt uppdrag att arbeta i samverkan med de kommunala musik- respektive kulturskolorna. Regelverket mellan kommuner och län på detta område bör också ses över. Idag kan exempelvis inte en elev i Solna delta i en för funktionshindrade anpassad verksamhet i Stockholms kulturskola, en regional ensemble med inriktning på iransk folkmusik måste administreras via interkommunala ersättningar. Detta hindrar utveckling av verksamheten. Eleverna får "kommun-arrest". Vi ser också hur idrotten har en friare roll och kan fungera utan ersättningar mellan kommuner och önskar att samma enkla principer borde kunna gälla även inom kulturområdet.

Kultur i skolan

Utredningen pekar på betydelsen av kultur i skolan. Vi samtycker i stort till utredningens slutsatser. Vi vill ändå i detta sammanhang lyfta fram några frågeställningar:

De estetiska ämnena utgör ca 10% av skolans timplan. De utgör i sig en stor kultursatsning, ca 3,5 miljarder, dubbelt så mycket som landets kommuner satsar på musik- och kulturskolorna eller summan som staten fördelar som bidrag via Kulturrådet. Vi anser inom SMOK att denna stora kultursatsning förtjänar större uppmärksamhet både i kulturutredningen och i den allmänna kulturdebatten. Vi anser också att verksamheten hanteras styvmoderligt inom många grundskolor. Vi välkomnar därför förslaget från utredningen "En hållbar lärarutbildning" att lärare i framtiden skall ha grundlig utbildning i de estetiska ämnena för att få undervisa i musik, bild mm i F- 6:e klass. Vi välkomnar också samma utrednings synsätt att det finns fördelar med kombinationstjänster mellan musik- och kulturskolorna och barn- och ungdomsskolan.

De estetiska ämnena är egna kunskapsområden. De är också verktyg för hela skolans arbete. I varje lärarlag bör det finnas pedagoger med estetisk kompetens som kan medverka till att skolan som helhet får ett mer omväxlande och lustfyllt lärande. Detta kräver många fler välutbildade estetlärare under de närmaste åren. Detta gäller även delvis musik- och kulturskolorna. Ett särskilt fokus bör sättas på att utbilda tillräckligt många danslärare. Även utbildningen av lärare i drama/teater bör ses över. Vi anser att dessa frågor inte är tillräckligt belysta i utredningen.

Barnen och ungdomarna i skolan behöver möta kulturen på många olika sätt. I bra texter i böckerna, i bra bilder i skolsalen och i korridorerna, i bra arkitektur, i kunniga pedagoger. Allt detta i vardagen. Dessutom behöver de möta kulturarbetare genom att se och höra bra scenproduktioner och filmer. De skall också möta professionella konstnärer, inom olika konstarter, som kan ta dem med i ett arbete där konst skapas. Allt detta hör ihop och bör ha en gemensam och enhetlig agenda inom skolan.

Vi tycker därför att Skapande skola bör hanteras av Skolverket och Kulturrådet i en gemensam ledningsgrupp. Många kan, när enbart Kulturrådet hanterar området, lätt få en uppfattning att kultur och skapande är något som tillförs skolan utifrån, inte något som finns i skolan varje dag. Vi motsätter oss därför utredningens förslag på denna punkt.

Lärarkompetens inom kulturskolan

Kulturskolan styrs endast av lokala kommunala målsättningar. Ändå är såväl kommunal musikskola som kulturskola begrepp som används ex i denna kulturutredning. Vad avser vi då med dessa begrepp? Från SMoKs sida har vi tagit fram några kriterier som vi anser vara viktiga. Att pedagoger inom kulturskolan har högskoleutbildning inom respektive konstart är det kanske viktigaste kriteriet. Vi tror att mycket inom musik- och kulturskolan kan förbättras och utvecklas. Idag prövas, som i Nacka, även alternativa huvudmän. Vi tror att denna utveckling kan vara positiv så länge det som i Nacka också finns krav på kompetenta lärare. Blir verksamheten däremot en del av ett studieförbund eller en förening finns stora risker att kravet på kompetens luckras upp. Vi ser också kulturskolornas lärares kompetens som en garanti för att samverkan skall kunna ske mellan musik- och kulturskolan och barn- och ungdomsskolan. Denna och andra frågeställningar kring vår verksamhet berörs inte i kulturutredningen. Eftersom de är av en sådan stor nationell dignitet anser vi att de bör hanteras även på statlig nivå. Vi hade gärna sett att denna typ av resonemang fått plats i kulturutredningen.

Ny myndighet eller ny struktur för barn- och ungdomskulturområdet

Ovan har vi, när det gäller Skapande skola, påpekat att skolans och kulturens arbete måste samordnas bättre. Vi anser att det på detta och många andra områden behövs en ny myndighet alternativt en ny struktur för statens insatser inom barn- och ungdomskulturarbetet. Barnkulturutredningen visade för ett par år sedan att det med dagens struktur kan vara svårt att se på barn- och ungdomskulturområdet i ett samlat sammanhang.

Kultur för alla?

Slutligen vill vi framhålla betydelsen av att ALLA barn och ungdomar, i enlighet med FNs konvention för barns rättigheter, får en möjlighet att ta del av det professionella kulturlivet och möjlighet att själv förkovra sig i någon eller några konstarter. Inte minst i en tid när flera kommuner av ekonomiska skäl ser det nödvändigt att ställa allt fler ungdomar i kö till kulturskolan, ser vi ett behov av att samhället samfällt ser över möjligheterna att skapa ett kulturliv där ALLA intresserade barn och ungdomar får plats. Kultur som en medborgerlig rättighet för alla barn och ungdomar.

Per Sjöberg
Ordf

Klas Wounsch/ Håkan Sandh
Projektledare SMoK